

Brief van de maand april 2009

De dagelijkse werkelijkheid: 'want morgen wasse wij'

Niet alle *sailing letters* zijn naar of vanuit verre streken gestuurd. Als een schip voor anker lag in Nederland communiceerden familieleden en bemanning ook via brieven met elkaar. Vaak zullen dat kattedelletjes zijn geweest: snel geschreven, gericht op praktische zaken die moesten gebeuren. Dat zien we in het briefje van Meimerigje Buyk-Kleynhens die vanuit haar woonplaats Enkhuizen naar haar man stuurman Coenraad Buyk schrijft. Coenraad ligt op 26 juni 1779 met zijn schip de Hoogkarspel op de rede van Enkhuizen en zal uiteindelijk pas op 24 augustus vertrekken richting Batavia. Hij heeft dan al twee eerdere reizen gemaakt met dezelfde bestemming: in 1774-1776 als konstabel (persoon met zorg voor geschut en munitie) en in 1776-1778 als derdewaak (derde verantwoordelijke voor de navigatie).

We krijgen een aardig inkijkje in de dagelijkse werkelijkheid. Had Coenraad wellicht kiespijn? Meimerigje hoopt dat haar waarde en zeer geliefde man het briefje in gezondheid zal ontvangen en dat het inmiddels ook beter gaat met zijn mond. Zelf is ze goddank nog zo vlug als een jonge meid, een opmerking die op zijn plaats valt, wanneer we ons realiseren dat zij zes maanden zwanger was. Het briefje gaat vergezeld van een kwispedor (spuugbakje), drie messen en drie vorken die bestemd zijn voor Jan Veen, matroos op de Hoogkarspel. Hij krijgt deze elementaire gebruiksvoorwerpen van zijn oom Klaas Veen, die tegelijkertijd Coenraad de groeten doet van *ceetepitjen* (tante Keete).

Meimerigje wenst haar man nog toe dat hij zich met zijn gezelschap *wel mag verdieverteren* (zich goed zal vermaken). Zij had daar ook wel van willen genieten (*ik wou dat ik daar ook van sou porfeteeren*), maar nu moet hij maar op haar gezondheid drinken. Ze meldt nog even dat broerlief waarschijnlijk niet komt en eindigt tenslotte praktisch: *ik versoeck dat gy my uw fuyl goed stur want want morgen wasse wy*. (In de haast schrijft Meimerigje twee keer *want* achter elkaar).

De transcriptie van het briefje wordt in diplomatische vorm gegeven: met de ontbrekende interpunctie en het originele hoofdlettergebruik. Bij het lezen zal de spelling met *y* voor *j* (*yonge*) en *y* voor *i* (*meyd*) opvallen. In *dat mos ik niet vergeeten heeft syn geseyt* zijn de vormen *mos* (moest) en *syn* (hij) opmerkelijk, die in het gedrukte, standaardtalige 18de-eeuws niet voorkomen. Meimerigje eindigt redelijk formeel met *de groetenis van alle, syt duysemaa[l] van my gegroet, blyven met agten en eerbiet ue liefhebbende vrouw, M.C. Buyk geb[oren] kleynhens*, maar voegt daaraan vertederend toe: *nagt my liefe schat*.

Coenraad heeft het briefje van zijn vrouw in zijn scheepskist opgeborgen. Op terugreis uit Batavia werd zijn schip op 21 juli 1781 door de Engelsen bij de Kaap buitgemaakt. De Vierde Engelse Oorlog was inmiddels uitgebroken. Stuurman Buyk keerde in Enkhuizen terug, veel later dan gepland, begin 1783, en op een ander schip. Zonder zijn papieren en zonder het briefje van Meimerigje dat hij zorgvuldig had bewaard.

De brief bevindt zich in HCA 30-336. Een eerste diplomatische transcriptie werd gemaakt binnen Wikiscripta Neerlandica door Renaat Gaspar. De toelichting bij deze brief van de maand is van Marijke van der Wal.

Bijlagen

Foto van de brief

enchuyse den 20 yuny 1779
maande en vergaede de man
hoopen dat u dese ingesondenhey mag onlangen
indat uw mond wat beter mag weesen ik ben
god dank vliug als een jonge meyske daasrem
vervocht u vinnendlyk of u e soogaed gedielt
syn om dit knuspedoor en dese 3 messen en 3
ronden aan syn neet yan veerteggeven en
seggen te hem als dat hy die van syn room
heedt en dat hy degroetenis moet hebben
ue moet degroetenis hebben van ceetpityen
dat mos ik niet vergeeten heedt syn geseijt
ik wens u van daag wed ~~u~~ mag verdueren
met uw geselschap ik wou dat ik daarook
van sou porteteeren maar nu moet u myn
gesontheit maar eens drinken daar sal u
myn maar mee vergenoegen ik Denki niet
dat broer sad koomen ik verwek dat gy
my uw dinst goed stur want want morgen
wasse wy degroetenis van alle syt duysem
van my geyroet blyven met agten en
eerbiet u die hebben de vrouw
M. Duyck geb. Kleyndens
nagt my dode scheid

Bijlagen

Transcriptie van de brief

Stuerman
Coenraat Buyk
op t'schip hoogcaspel
tans geankert op de reede
van enchuysen

enchuysen den 26 yuny 1779

waarde en seer geliefde man

hoopen dat ue dese in gesonhey mag onfangen
en dat uw mond wat beter mag weesen ik ben
god dank vlug als een yonge meyd klaas veen
versoekt ue vrindelyk of ue soo goed gelieft
syn om dit kwispedoor en dese 3 messen en 3
vorken aan syn neef yan veen te geeven en
seggen te hem als dat hy die van syn oom
heeft en dat hy de groetenis moet hebben
ue moet de groetenis hebben van ceetepitjen
dat mos ik niet vergeeten heeft syn geseyt
ik wens ue van daag wel mag verdieverteren
met uw geselschap ik wou dat ik daar ook
van sou porfeteeren maar nu moet ue myn
gesonhey maar eens drinken daar sal ik
myn maar mee vergenoegen ik denk niet
dat broer sal koomen ik versoek dat gy
my uw fuyl goed stur want want morgen
wasse wy de groetenis van alle syt duysemaa^[1]
van my gegroet blyven met agten en
eerbiet ue liefhebbende vrouw
M.C. Buyk geb[oren] kleynhens
nagt my liefe schat